

Kertomus Harjavan pitäjässä
Saamanmäen seutuilla vuodelta 1906 te-
kemistäni tutkimuksista.

[Kertomukseen kuuluu 2 asemapiirrosta,
3 valokuvaa ja Hist. Mus. Luete 4718:3-15/17-42]

Suurelta Saamanmäen löytöalueelta, jonka
kesällä 1905 karttui, nimeksi ja osaksi Tutkimus-
te maisteri Juhani Rinne, lähetti joulukuussa 1905
isäntä Laurila edelleen museoon joukon kiviesi-
neitä (H. M. 4644). Koska löytökohdet olivat jossain
määrin epäselvät sai aluehjohtanut määräykseen
kesällä 1906 pikassa käydessään ottaa asiasta selkoa.

Isäntä Laurila ei enää asu Saamanmäen For-
passa vaan on muuttanut pienempaan hankkimalliseen
palstatilalle n. 1 1/2 km. täältä ^{laskoon}. Esineet sanoi hän löy-
täneensä Saaman Forpasta suoraan etelään, sen itä-
puolisesta päädystä mentäessä ensimmäisestä ja toisesta
sarasta siltaa kohtaa mistä kulmasarka alkaa. (Vrt. Maas-
ter maisteri Rinneen kartalle tekemäni korjauksia)

Saamanmäen luota Isonmäen Forpan alapuolel-
la olevista peccoista ostin sieltä tavatut hiomakivet
H. M. 4718:17-38, joista yksi on aivan ehjä ja hyvin säily-
nyt. Täältä kohtaa ei ennen löytöjä tunnuttu, ja olen
löytöpaikan kartalle merkinnyt.

Ylellä lisäksi onnistuin Saamanmäen saunan-
kuopan eteläisestä ennen tutkimatonta syrjästä
(vrt. karttaa) saada uuden lasihioimen palasen ja joukon
saviastian palasia n. 40cm. vahvuudesta kulttuuriker-
roksesta enimmäkseen 25cm. syvyydestä pinnan alta.
Todistamassa tämän seudun runnosta kiirikautis-

Ta asutusta ovat, paitsi Toisessa yhteydessä maini-
tut Sievarin ja Taalperin löydöt, myös ne 7 hiomakiveä
tai hiomakiven palasta, jotka ostin (N. M. 4718:3-9) joihin
olivat aikoinaan löydetty Harjavallean Juhin Talon
maasta ympäröivistä peccoista. Mainittakoon myös, että
edellä puheena ollut isäntä Teeli Laurila on keväällä
1906 löytänyt ja Porin museon johtaja M. Kauppiuselle myy-
nyt löytämänsä kiviesineen, joka on tavattu Harjavalan
Lapilan maalla Alkonpään Torpan luota maantien
syrjässä olevasta hietakuopasta. Paikka on Jounmaan
Torpasta itään päin kullellaissa n. 1 km. päässä.

Paitoi näitä kivikautisia tutkimuksia katsoin
olevani pakotettu tutkimaan ainakin Toisen niistä
kahdesta kivivareesta, jotka kehoutuivat Saaman Torpan
luona, sen pohjoispuolella aivan keccarin syrjässä (ks.
Mainit. Rinteen karttaa) Saaman Torpan ent. väki oli neid
käyttämät vareita kaikkensaena kaatopaikkana, kuten
selvästi tutkimuksissa tulikin näkyviin, ja luonnollisesti
oli vaara tarjona, että kiukaassa mahdollisesti ollut
hautakausko tämän johdosta turmeleisi.

Kiukas, jonka suuruus oli 8 ja 9,20 m. läpimitäten,
sekä 74 cm. korkeudessa, tutkittiin samaan tapaan kuin
Taalperin vareet (ks. kertomusta niistä). Se on n. 10 m. ylä-
puolella Saaman SSW suunnassa kulkevista joista, ja itä-
puolelleen olevasta matalasta alennuksesta 1,94 m. — Vä-
reen itä osassa oli selvä kehä, joka oli tehty melko suurii-
ta kivistä, joiden suuruus oli 60 x 30, 75 x 50 j. n. e. Muilla
kuin itäpuolella ei kehää ollut huomattavissa, ja itse
vareessa ei myöskään ollut mitäänlaisia rakennus-
tapaisia. Kivet olivat enimmäkseen miehen nostannai-
sia, vaikka pohjalla oikkin jokuunen suurempi kivi, mutta
sen ohessa oli vareessa kauttaaltaan, ja varsinkin pohjalla
summaton määrä pieniä kivisiipaleita l. laakojia, jöten
pohjan tarkastaminen ja varsinkin seulominen oli erittäin
vaikeata.

Vareesta löytyi kauden ajan pitkin pohjaa erilaisia
esineitä, porselania, tiilikiven siruja, lyijyfragmentti, luita,
Munankuoria y. m. Muistoja Saamen torpan asutuksesta.
Sen lisäksi tavattiin k. avatenkin hiirikivitalaan kappaleita,
jotka olivat laakakivien seassa, kumpikin lähem-
pänä varen länsireunaan eivätkä aivan pohjaesta.

Esineet ovat luokitellut H. M. 4718:39-41.
Kun tämä vare oli näin kirjassa kunnossa, päätin
tutkia sen viereisenkin. Sen suhde edelliseen seivissä
paraiten maisteri Rinneen tekemästä kartasta.

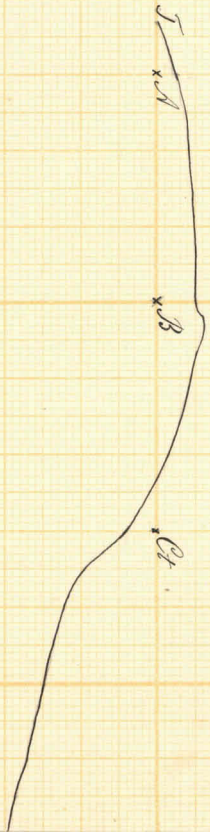
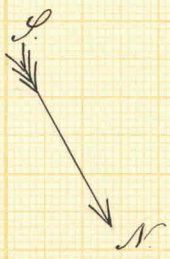
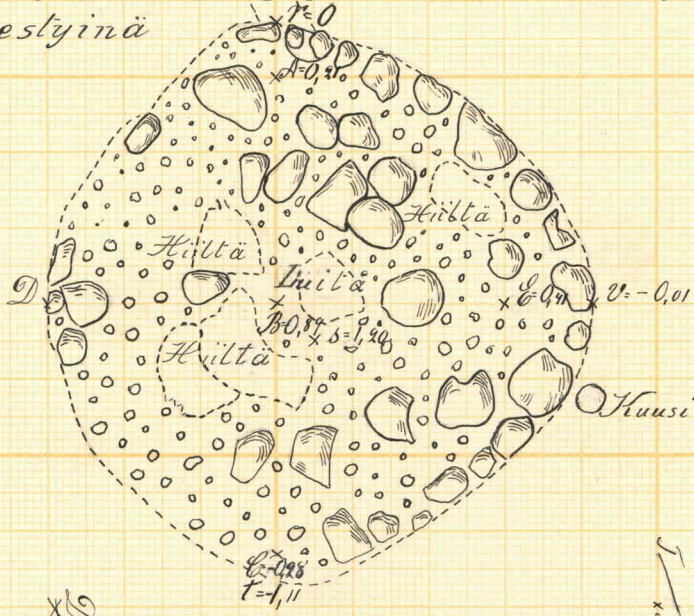
Tämän varen suuruus on jotenkin 7 m. leveydeltään. Korkeus
oli n. 1,30 m. Länsi- ja pohjoispuolella muodosti reunan sel-
vää kehää, joksinkin suurista kivistä. Niinkään olivat roukkio-
kivetkin suurellaisia. - Pohja näkyi oleen 1,76 m. alapuolella
raunion huipun. Pohjassa ei näkynyt mitään kivitalomus-
ta, mutta siinä oli ~~kolme~~^{neljä} kohdassa hiilialueita,
joiden suuruudet näkyvät asemapiirroksesta. Jolentkin
keskeisä varen oli luita (H. M. 4718:42), jotka olivat
kahden laakakiven väisissä valkeiksi pestyjänä. Päät-
täen tästä viime mainitusta asiasta, on raunio
pronssikaudesta, vaikka mitään hautakalustoa ei
sitten olekaan todistamassa.

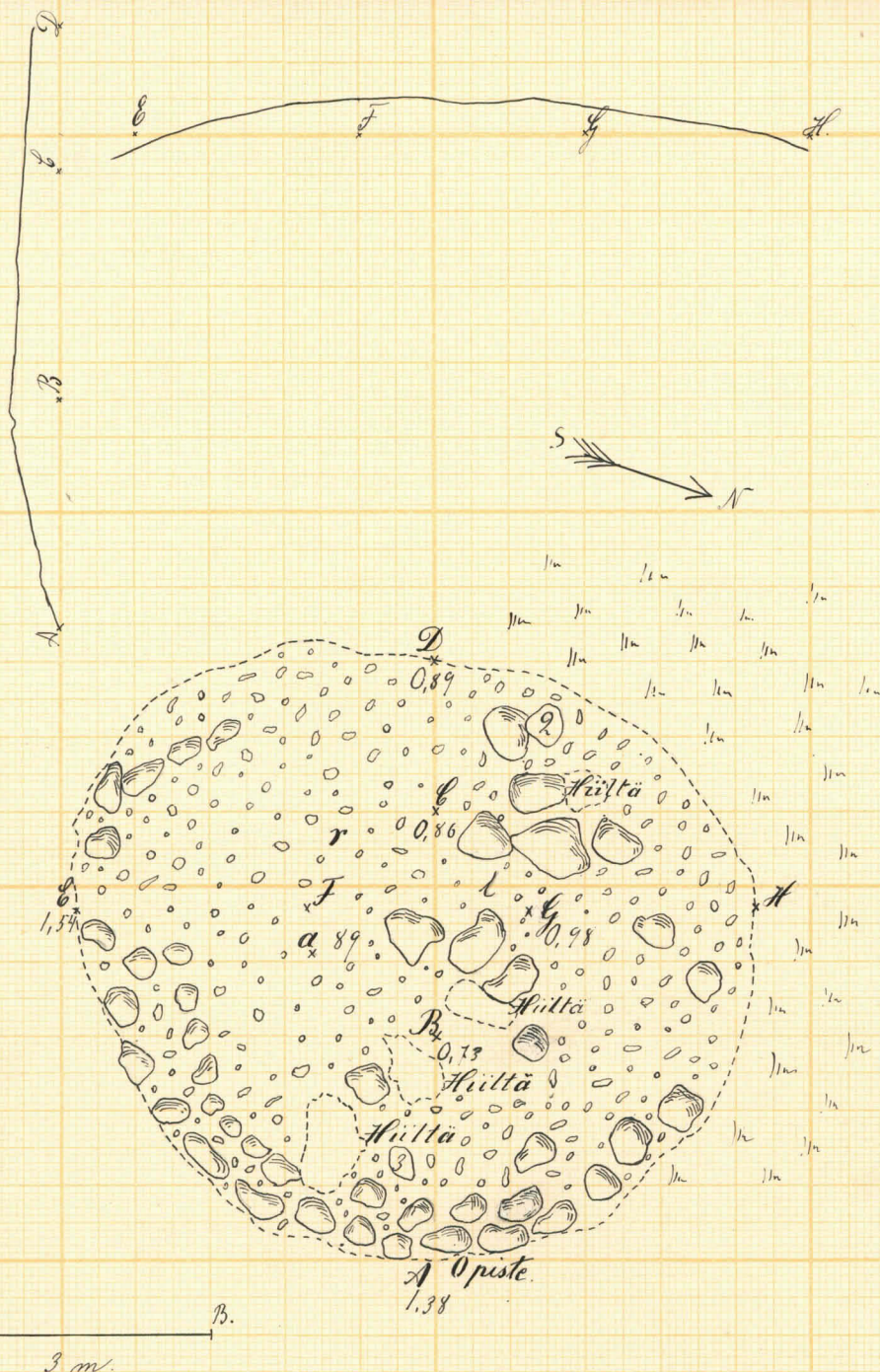
Heelsingissä, 8 p. jouluk. 1906

A. M. Fauyrey

Saamanmäen vare № 2.
19. VII. 1906.

Pohjasora n. 45 cm. Pohja pienillä kivisirusilla tikeään
peitetty. Proukkioivet ylimalkaan suurekkoja vai-
voimiehen nostettavia maa kohdalla B1, 76. Luut
kohta ovat olleet kahden laakakiven välissä
valkeiksi pestyinä

Hiivas I Saamanmäellä Harjavallassa 18. VII 1906.

Hiiven suuruus 60x30 ja 75x50.
 l = hioma kiven palaan 2 tyijyä 3 luun siru.
 n = $\frac{50}{100}$ $\frac{50}{100}$

Harjavallan Laamannmäen kirkas II

#198:47.

Valok. A. M. Faergren 1906.

Harjavalan Saamanmäen kiuvas I. A128:48.

Valok. A. M. Falgren 1906.

Harjavalta. Saamannäenkinvas I.

A128:46.

Valok. A. M. Fallgren 1906.